

25.9.2017

Maakuntauudistusta Pohjois-Pohjanmaalla
valmisteleville tahoille

VYYHTI verkosto

uusi toimintamalli vesienhoidon järjestämiseksi Pohjois-Pohjanmaalla

Tausta ja tarve

Ihmistoiminta on pitkän ajan kuluessa heikentänyt useimpien vesistöjen tilaa Suomessa. EU:n vesipuidedirektiivi edellyttää kaikkien vesistöjen saattamista hyvään ekologiseen tilaan ja hyvän tilan ylläpitoa. Yhteiskunnan resurssien niukkeneminen rajoittaa kuitenkin vesistöjen kuntoonpanoa julkisin toimin.

Vesistökunnostusten lähtökohta on vesipuidedirektiiviin perustuva vesienhoitosuunnitelma, jonka etenemisestä on raportoitava komissiolle. Luonnosvaiheessa olevien lakien mukaan uuden maakunnan on huolehdittava vesienhoitosuunnitelmien laatimisesta alueellaan, vastattava seurannasta ja myös järjestettävä suunnitelman toimeenpano. Toimeenpanoon tarvitaan paikallista kunnostustoimintaa. Jo tällä hetkellä erilaiset paikalliset toimijat hoitavat omaehtoisesti monia vesistöjä. Paikallisilla toimijoilla ei kuitenkaan ole riittävästi alan osaamista, joten he tarvitsevat asiantuntevaa neuvontaa toimintansa tueksi. Neuvonta ja tuki voidaan järjestää kustannustehokkaasti koordinoitun vesienhoidon yhteistyöverkoston (VYYHTI verkosto) avulla.

UNIVERSITY OF OULU

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

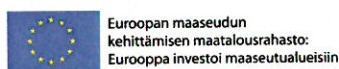
VYYHTI verkosto on laaja-alainen vesien- ja merenhoidon toimijoiden verkosto Pohjois-Pohjanmaalla. Sen toiminta lisää sektorirajat ylittävää yhteistyötä sekä mahdollistaa erilaisten rahoituskanavien tehokkaan hyödyntämisen eri tasoilla toteutettaviin hankkeisiin. Verkoston toimintamalli on kuvattu liitteissä 1 ja 2.

Verkostoon perustuva kunnostustoiminta on erittäin kustannustehokasta, koska paikalliset toimijat sitoutuvat ”omien” vesistöjensä hyvään hoitoon. Maakuntahallintoon tai sen yhteyteen tulee järjestää verkostotoiminnan koordinointi, jotta varmistetaan että alan asiantuntemus saadaan tehokkaasti kaikkien tahojen, erityisesti paikallisten toimijoiden, käyttöön.

Ympäristöministeriö kannattaa uuden vesienhoidon toimintamallin suunnittelua Pohjois-Pohjanmaalla ja on valmis tukemaan VYYHTI verkoston toimintaa sekä levittämään siitä saatavia kokemuksia muualle maahan.

Miksi verkosto toimintamalliksi?

- luo pohjaa vesienhoidon tulevaisuudelle aluehallinnon uudistuksen jälkeen
- parantaa maakunnan ympäristön tilaa ja imagoa sekä asukkaiden viihtyvyyttä
- toimii vesien- ja merenhoidon toimeenpanevana verkostona käytettävissä olevien resurssien puitteissa
- kokoaa vesien- ja ympäristönhoitoon liittyvät toimijat yhteen
- luo uusia kumppanuuksia ja hanketoimintamahdollisuuksia paikallisten toimijoiden (osakaskuntien, kunnostusyhdistysten jne.) sekä asiantuntija- ja tutkimustoimijoiden välille
- edistää hankerahoituksen saamista EU:n rahastoista ja kansallisista rahoituslähteistä.
- toimii linkkinä viranomaistyönä tehtävän vesienhoidon suunnittelun ja laaja-alaisella, paikallisten toimijoiden kanssa tehtävällä yhteistyöllä hoidettavan toimeenpanon välillä

- lisää vesiin vaikuttavien toimintasektorien sekä eri toimijatasojen (paikalliset yhdistykset ja osakaskunnat, suunnittelijat, asiantuntijat, tutkijat) välistä yhteistyötä
- nostaa olemassa olevan tiedon hyödyntämistä, parantaa tutkimustiedon viemistä ja soveltamista käytäntöön sekä lisää käytännön toimijoiden havaitsemien tutkimustarpeiden välittymistä tutkimuslaitoksille
- hyödyntää digitalisaation tuomia mahdollisuuksia kuten kunnostustoimintaa tukevia työkaluja (VYYHTI vesistökuunnostajan karttapalvelu ja muut paikkatietoon pohjautuvat työkalut)

Verkoston toiminnalle antaa pysyvyyttä erityisten vesistöosaajien ydinryhmä.

Ydinryhmä tukee osaamisellaan paikallisia kunnostustoimijoita ja VYYHTI verkoston koordinaattorin toimintaa sekä nostaa esille alan keskeisiä kehittämis- ja tutkimustarpeita. Lisäksi se arvioi verkoston ja kunnostustoiminnan tuloksellisuutta sekä verkoston tehokkaan toiminnan edellytyksiä ja resursseja. Ydinryhmään sitoutuvia tahoja ovat: Suomen ympäristökeskus, Pohjois-Pohjanmaan ELY – keskus/Vesistöyksikkö, Suomen Metsäkeskus, Luonnonvarakeskus, Oulun yliopisto, Oulun ammattikorkeakoulu sekä ProAgria Oulu / Oulun Maa- ja kotitalousnaiset / Oulun Kalatalouskeskus. Edellä mainitut tahot sitoutuvat osallistumaan verkoston työskentelyyn, paikallisten hankkeiden ja kunnostustoimijoiden tukemiseen sekä yhteistyöhankkeiden valmisteluun käytettävissä olevien resurssien puitteissa. Verkoston toiminnasta laaditaan ydintoimijoiden kesken erillinen sitoumus.

Verkoston ydintoimijoiden yhteinen ehdotus on:

VYYHTI verkoston toimintaan ja koordinointiin toivotaan tulevan maakuntaudistuksen yhteydessä varattavan riittävästi resursseja. Verkoston toiminnan koordinointi on mahdollista järjestää osaksi maakunnan organisaatiota tai maakunta voi ostaa palvelut erilliseltä toimijalta. VYYHTI verkosto on myös valmis osallistumaan toimintaprosessin valmisteluun. Panostus paikallisten toimijoiden aktivointiin ja neuvontaan sekä tulevaisuudessa yhä tärkeämpien yhteistyöverkostojen koordinointiin tuottaa merkittäviä

UNIVERSITY OF OULU

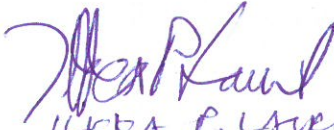

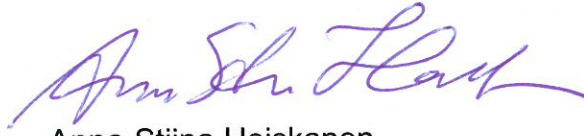
Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

kerrannaisvaikutuksia maakunnan vesien tilan parantumisen, ulkopuolisen rahoituksen saamisen ja alan osaamisen kehittymisen kautta. Samalla esimerkiksi paikallisen hanketoiminnan sekä alaan liittyvän elinkeinotoiminnan ja matkailualan toimintamahdollisuudet paranevat.

psita

 Mari Walls
 Pääjohtaja
 Luonnonvarakeskus
*Ilkka P. Yrjölä
 Kehitysjohtaja*

 Anna-Stiina Heiskanen
 Johtaja
 Suomen Ympäristökeskus
 Vesikeskus

 Jonas Liimatta
 Johtaja
 Pohjois-Pohjanmaan ELY – keskus
 Ympäristö- ja luonnonvarat – vastuualue

 Arto Sorri
 Aluejohtaja
 Suomen Metsäkeskus
 Pohjoinen palvelualue

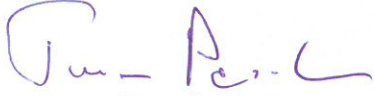

 Riitta Keiski
 Dekaan
 Oulun yliopisto
 Teknillinen tiedekunta

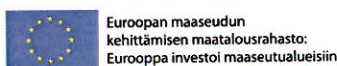

 Hannele Lampela
 Tutkimusrahoitusasiantuntija
 Oulun yliopisto
 Teknillinen tiedekunta

 Vesa Nuolioja
 Johtaja
 ProAgria Oulu ry

 Maija-Liisa Tausta-Ojala
 Toiminnanjohtaja
 Oulun Maa- ja kotitalousnaiset

 Juha Tikka
 Johtokunnan puheenjohtaja
 Oulun Kalatalouskeskus

 Tuomo Pesola
 Koulutus- ja TKI -johtaja
 Oulun ammattikorkeakoulu
 Luonnonvara-ala

Vesistöjen kunnostus maakuntahallinnossa

Ihmistoiminta on pitkän ajan kuluessa heikentänyt useimpien vesistöjen tilaa Suomessa. EU:n vesiputedirektiivi edellyttää kaikkien vesistöjen saattamista hyvään ekologiseen tilaan ja hyvän tilan ylläpitoa. Vesistön tilaa arvioidaan kemiallisten sekä vesieliöstöön perustuvien indikaattorien avulla. Komissio valvoo toimintaa sille määrävuosin toimitettavien raporttien avulla. Vesistöjen käyttö asukkaiden tarpeisiin vaatii lisäksi usein kunnostusta ekologisesta tilasta riippumatta.

Yhteiskunnan resurssien niukkeneminen rajoittaa vesistöjen kuntoonpanoa julkisin toimin. Tietoisuus tästä on lisännyt kansalaisten kiinnostusta vesistöjen tilan parantamiseen. Omaehtoisen toiminnan keskeinen ongelma on osaamisen puute.

Suunnitellussa uudessa hallintomallissa vesienhoidon viranomaistoimet ja toimeenpanon järjestäminen tulevat maakunnan tehtäväksi. Tämä antaa hyvän mahdollisuuden yhdistää EU-säätelyyn perustuva vesistön kunnostus ja kansalaisten aktiivisuus. Kansalaisten osallistuminen lisää sitoutumista vesienhoitoon. Vapaaehtoistoiminnan resurssit saadaan suunnatuksi niin, että ne tukevat sekä vesistön käyttöä että EU-velvoitteiden täyttämistä. Kustannustehokas vesistökuunnostustoiminta on organisoitavissa verkostomallilla. Sen keskiössä on *viranomaisen rinnalla* toimiva, omaehtoista kansalaistoimintaa palveleva neuvonta-, aktivointi- ja koordinoititimi.

Verkostomalli on joustava, kustannustehokas ja kansalaislähtöinen

VYYHTI vesienhoidon verkosto rakentuu seuraavasti:

- Maakunnassa toimii suppea erityisten vesistöosaajien ydinryhmä. Keskeisten pysyvien toimijatahojen, kuten viranomaisten ja tutkimuslaitosten kesken laaditaan ydinryhmän toiminnasta sitoumus. Ydinryhmän edustajilla on ryhmässä asiantuntija-asema. Ryhmään kuuluu tarpeen mukaan myös muita jäseniä niin, että ryhmän kunnostusosaaminen on kokonaisuutena mahdollisimman monipuolinen. Ydinryhmä tukee osaamisellaan paikallisia kunnostustoimijoita ja VYYHTI -verkoston koordinaattorin toimintaa sekä nostaa esille alan keskeisiä kehittämis- ja tutkimustarpeita. Lisäksi se arvioi verkoston ja kunnostustoiminnan tuloksellisuutta sekä verkoston tehokkaan toiminnan edellytyksiä ja resursseja.
- Vuorovaikutuksessa ydinryhmän kanssa toimii aktiivisten toimijoiden yhteisö, jonka kiinnostus toimintaan on yksittäisiä hankkeita laajempaa. Osallistuminen perustuu kunkin toimijan intressiin hyödyntää ja jakaa ydinryhmän asiantuntemusta ja eri toimijoiden laajaa kokemuspiiriä. Yhteisöön osallistuvat ovat kunnostajien käytettävissä tiedon, hyvien käytäntöjen ja kokemusten välittäjinä.
- Verkostossa on mukana myös suuri joukko kunnostusryhmiä, palveluntuottajia ja muita vesienhoitoa edistäviä toimijoita. Ryhmät muodostuvat pääasiassa yksittäisten hankkeiden ympärille ja niiden kokoonpano sekä elinkaari vaihtelevat tilanteiden mukaan.

VYYHTI verkoston koordinoititimen tehtävänä on

- järjestää verkoston toiminnan edellyttämä yhteydenpito ja tiedonvaihto sekä kehittää verkoston toimintaa
- olla selvillä kulloinkin vesienhoitoon käytettävissä olevista rahoitusmahdollisuuksista
- aktivoita kunnostajia sekä neuvoa, opastaa ja avustaa heitä mm. tiedon hankinnassa ja kunnostuksen hankkeistamisessa mukaan lukien luvitus ja rahoituksen järjestäminen
- pitää yhteyttä vesienhoidosta vastaavaan viranomaiseen
- ohjata hankkeita niin, että ne sopivat yhteen sääntelypohjaisen vesienhoidon kanssa

VYYHTI VERKOSTO

Liite 2

Riina Rahkila, VYYHTI II

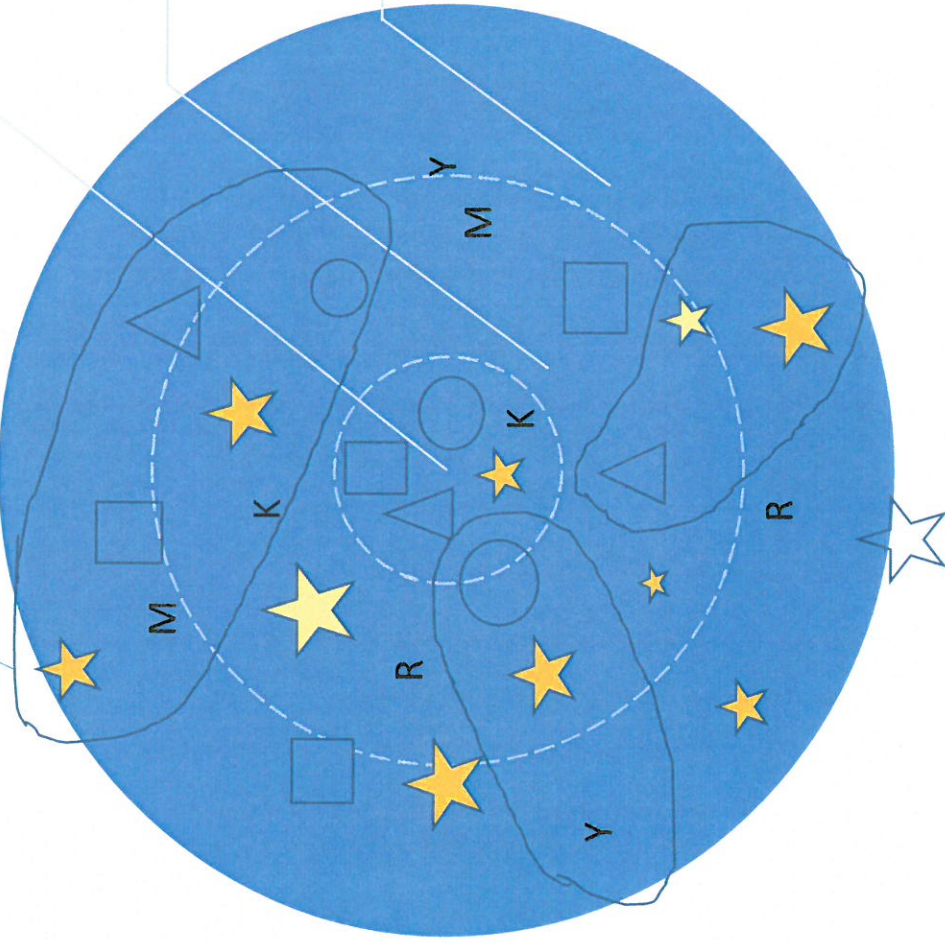
Verkoston aktiivisen toiminnan takaa koordinoittoi-

Verkostoitumisen ansiosta erityyppiset toimijat muodostavat uusia hankekumppanuuksia yli sektorirajojen

Verkoston toimintaan sitoutuneiden tahojen muodostama ydinryhmä

Aktiivinen vesien- ja merenhoidon verkosto

Laajin toimijajoukko sisältäen kaikki alan toimijat, mukaan lukien mm. maanomistajat (=M), alan yritystoiminta (= Y) ja rahoittajat (=R)

★ = paikallinen kunnostustoimija / -hanke

▲ = tutkimus

■ = kunta

● = asiantuntija/
neuvontaorganisaatio

K = koulutus

